

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****S.B. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2017/19758

Karar Tarihi : 2/12/2020

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Hasan SARAÇ

Başvurucu : S.B.

Vekili : Av. Abdulhaim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yaşamına ya da maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik risk bulunan Ülkeye sınır dışı edilme işlemine karşı açılan davada adli yardım talebinin reddedilerek davanın incelenmemesi nedeniyle kötü muamele yasağıyla bağlantılı olan etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/4/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.
5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Çeçen uyruklu ve Rusya Federasyonu (Dağıstan Cumhuriyeti) vatandaşı olan başvuru, kendisine ve ailesine yönelik baskılar nedeniyle 2013 yılında Türkiye'ye yasal yollardan giriş yapmıştır.

10. Yasal ikamet izni almak için müracaat ettiği İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünde başvuru gözaltına alınmış ve 14/1/2015 tarihinde hakkında sınır dışı etme kararı verilmiştir.

11. Başvuru anılan kararın iptali için 13/2/2015 tarihinde İstanbul 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Başvuru dilekçesinde; dinî inancı ve siyasi düşünceleri nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kaldığını, Türkiye'de çalışma izni olmadığını, bir işi veya geliri bulunmadığını beyan etmiştir.

12. Mahkeme 19/2/2015 tarihinde Türkiye ile Rusya arasında ikili yardım anlaşması olmadığı gerekçesiyle adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Başvurucunun yaptığı itiraz da adli yardım talebinin kabul edilmesi için gerekli şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle İstanbul 2. İdare Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

13. Mahkeme, söz konusu kararlara istinaden harç ve yargılama giderlerinin otuz gün içinde ödenmesine ilişkin yazıyı başvurucuya göndermişse de başvuru söz konusu ödemeyi yaptığına dair makbuzu Mahkemeye teslim etmemiştir.

14. Mahkeme, verilen süre içinde harç ve posta giderlerinin yatırılmaması nedeniyle davanın açılmaması sayılmasına 2/6/2015 tarihinde karar vermiştir.

15. Söz konusu karar, adli yardım talepli olarak başvuru tarafından temyiz edilmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) adli yardım koşullarının gerçekleşmediği gerekçesiyle talebi reddetmiş, temyiz incelemesi için harç ve giderlerin on beş gün içinde yatırılması gerektiğini başvurucuya bildirmiştir.

16. Başvurucunun ödeme yapmaması üzerine Daire, dosya hakkında kararın temyiz edilmemiş sayılmasına 25/1/2016 tarihinde karar vermiştir.

17. Başvuru anılan karara karşı adli yardım talepli olarak karar düzeltme başvurusu yapmıştır. Başvuru, Dairenin yakın zamanda verdiği çok sayıda kararda -Rusya vatandaşı ve yoksul olması nedeniyle- adli yardım taleplerinin kabul edilmesi gerektiğinden bahisle adli yardım talebi reddedilen kişiler hakkında verilen yerel mahkeme kararlarını bozduğunu belirtmiş ve ilgili ilamları ibraz etmiştir.

18. Daire 21/9/2016 tarihli kararı ile adli yardım talebini reddederek harçların tamamlanmasına karar vermiştir.

19. Başvuru, maddi durumunun söz konusu ödemeleri yapmaya imkân vermediğini belirterek giderlerin adli yardım ödeneğinden karşılanmasını talep etmiştir.

20. Daire, karar düzeltme masraflarının yatırılmamış olması nedeniyle karar düzeltme talebinde bulunulmamış sayılmasına 8/12/2016 tarihinde karar vermiştir.

21. Anılan kararın başvuruca 8/3/2017 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvuruca 7/4/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal ve Uluslararası Hukuk

22. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ulusal ve uluslararası mevzuata ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Somut olayda ilgili kararlarda belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirme yapılmıştır (A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 54-72).

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetler ve bu bağlamda etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarıyla ilgili içtihatları için bkz. *Yusuf Ahmed Abdelazim Elsayad*, B. No: 2016/5604, 24/5/2018, § 38.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 2/12/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu; Rusya'ya sınır dışı edildiği takdirde mensup olduğu etnik köken nedeniyle yaşam hakkının tehlikeye gireceğini veya işkence ve kötü muameleye maruz kalacağını, sınır dışı işleminin iptali için açmış olduğu davada adli yardım taleplerinin baştan beri reddedilmesi nedeniyle davanın esasına ilişkin bir değerlendirme yapılamadığını, 13/2/2015 tarihinde vermiş olduğu dilekçe ile başlayan dava sürecinin 7/3/2017 tarihinde sonuçlandığını, aynı hususta yapılan çok sayıdaki temyiz başvurusunda Dairenin yerel mahkeme kararlarını bozduğunu, bu nedenle etkili bir yargısal yoldan yararlanamadığını beyan ederek Anayasa'nın 17. ve 36. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı, işkence ve eziyet yasağı, adil yargılanma ve bu haklarla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

26. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve ezîyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

27. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

28. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" kenar başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır."

Kişinin, resmi görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde yaşamının ya da özgürlüğünün tehlikeye düşeceğine ilişkin iddiaları Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası, sınır dışı etme kararının iptali için açılan dava ile bu davanın yargısal incelemelerinin yapıldığı diğer yargısal süreçlerin tamamında harç ve posta giderlerini ödeyememesi ve adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle ileri sürdüğü şikâyetler Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesi kapsamında görülmüştür. Somut olayda öncelikli olarak etkili başvuru hakkı bakımından bir inceleme yapılacaktır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177. 26/3/2013, § 17).

31. Anayasa'nın 40. maddesinde, anayasal hakları ihlâl edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) güvence altına alınmıştır. Ayrıca kötlü muamele yasağının güvence altına alındığı Anayasa'nın 17. maddesinde, hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya bu karara karşı etkili bir şekilde *karşı çıkma imkânı* sağlanmaktadır (*A.A. ve A.A.*, § 60).

32. Başvuru konusu olayda, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan bir hakkı ihlal edilen yabancı'nın adli yardım talebinin kabul edilmemesine bağlı olarak davanın esasının incelenmemesinin Anayasa'nın 40. maddesine aykırı olduğu iddia edilmektedir. Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak değerlendirilmesi neticesinde Anayasa'nın 17. ve 40. maddelerinde yer alan ilkeler ışığında esas yönünden yapılacak incelemede değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

33. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konuları devletlerin egemenlik yetkisi kapsamında kalmakta olup bu hususta devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya ülkeden sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur (A.A. ve A.A., § 54).

34. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı ilkesi ve yasağıyla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedilebilmesi için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli olmayıp aynı zamanda bireyleri, kendi görevlerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı koruması da gerekmektedir (A.A. ve A.A., § 57).

35. Anayasa'nın 5., 16. ve 17. maddeleri uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ile birlikte yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleye maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korumalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığı kabulü gerekir. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında, sınır dışı edilecek kişiye ülkesinde karşılaşabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için sınır dışı kararına karşı etkili bir *karşı çıkma imkânı* tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlara sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır (A.A. ve A.A., §§ 59, 60).

36. Dolayısıyla kötü muameleye karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya *iddialarını araştırtma* ve bu kararı *adil bir şekilde inceletme* imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdiği kuşkusuzdur. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancı'nın gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği olarak idari makamlar tarafından alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir (A.A. ve A.A., §§ 61, 62).

37. Öte yandan Anayasa'nın 40. maddesinde Anayasa'da güvence altına alınmış etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya

sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (*Yusuf Ahmed Abdelazum Elsayad*, § 59). Bu başvuru yolunun mevzuatta tanımlanması tek başına yeterli olmayı aynı zamanda uygulamada da etkili olması gerekmektedir.

38. Yukarıda yer verilen ilkelere görüldüğü üzere sınır dışı edilmesine karar verilen yabancıya, kötü muamele yasağına karşı koruma yükümlülüğü uyarınca bu karara etkili bir *karşı çıkma imkânı* tanınması gerekmektedir. Bu değerlendirme ise amlan yasağın doğası gereği içerdiği kabul edilen usul güvencelerinin ilk bakışta bağlatmlı olduğu hakkın niteliğine ve şikâyetin kapsamına uygun olarak her olayda ayrı yapılması gerekir (*Yusuf Ahmed Abdelazum Elsayad*, § 64)

39. Öte yandan derece mahkemeleri başvurucların adli yardım taleplerini değerlendirme noktasında Anayasa Mahkemesine göre daha iyi bir konumdadır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin başvurucların derece mahkemesindeki yargılama sırasında adli yardımı hak edip etmediklerini belirleme gibi bir görevi de bulunmamaktadır. Bununla birlikte söz konusu taleplerin reddedilmesinin kişilerin Anayasa ile güvence altına alınan hakları üzerindeki etkilerini incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir. Bu bağlamda derece mahkemelerinin adli yardım taleplerini reddederken gösterdikleri gerekçe önemlidir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

40. Bu ilkeler çerçevesinde Mahkemenin ve kanun yolu aşamasında ise Danıştay ilgili dairesinin ileri sürülen iddialar karşısında göstermiş olduğu yargısal tutumun incelenmesi gerekmektedir. "*Olay ve Olgular*" bölümünde (bkz. §§ 8-21) açıklandığı üzere Çeçen etnik unsuruna mensup başvuruclu, vatandaşı olduğu Rusya Federasyonu'nun siyasi ve dinî sebeplerle yapmış olduğu baskılar sonucunda ailesiyle birlikte 2013 yılında Türkiye'ye yasal yollardan girdiğini, herhangi bir işte çalışmadığını, gelirin ve mal varlığının bulunmadığını beyan ederek sınır dışı etme işleminin iptali için adli yardım talepli olarak dava açmıştır.

41. Başvuruclu; Ankara, Çarakkale, Bursa'da bulunan muhtelif idare mahkemeleri tarafından verilen ve kendisi ile aynı etnik kökene mensup yabancı kişilerle ilgili olarak açılan ve aynı talepleri içeren dilekçeler sonrasında bu yer mahkemelerinin vermiş olduğu adli yardım taleplerinin kabul edildiğine ilişkin ara kararlarını sunmuştur. Ayrıca başvuruclu tarafından aynı Daireye ait bazı kararlar ibraz edilmiştir. Söz konusu kararlarda; adli yardım hususunda Rusya Federasyonu ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanmış çok taraflı sözleşmenin var olduğu, bu nedenle aynı durumda olan yabancılar hakkında adli yardımdan yararlanma koşulu olarak aranan karşılıklılık şartının gerçekleştiğinin belirtildiği ve mahkemeler tarafından diğer koşulların -ödeme gücünden yoksunluk ve taleplerin açıkça dayanaktan yoksun olmaması- sağlanıp sağlanmadığının araştırılmaması nedeniyle yerel mahkeme hükümlerinin Daire tarafından bozulduğu anlaşılmaktadır.

42. Somut başvuruda, adli yardım talebi içeren iptal davası ile başlayan yargısal süreçte sonuç olarak Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının başvuruclunun beyan ve iddia ettiği en başta adli yardım koşullarının var olup olmadığı hususunda herhangi bir araştırma ve değerlendirme yapılmaksızın sadece harç ve giderlerin süresinde yatırılmaması nedeniyle Mahkeme tarafından incelenmediği anlaşılmıştır.

43. Bu doğrultuda kanun yolu inceleme aşamasında da Danıştayın Mahkemenin kabulü ile aynı yaklaşımı göstererek temyiz başvurusunda bulunulmamış sayılmasına karar vermesiyle başvurunun ekonomik durumunun söz konusu ödemeyi gerçekleştirmeye elverişli olmadığını başından beri ifade etmesine rağmen adli yardım hususunda herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Özellikle başvurunun Daireye sunduğu ve kendisi gibi Rusya vatandaşı olup aynı koşullara sahip Çeçen uyruklarının adli yardımdan yararlandırıldığı hâlde kendisinin yararlandırılmaması ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür.

44. Beyan ettiği şartlar çerçevesinde ihlal iddialarını kanıtlamak konusunda devlete göre dezavantajlı pozisyonda olan yabancı uyruklu başvurunun maddi olgulara dayalı iddialarının İdare Mahkemesi tarafından herhangi bir araştırma yapılmaksızın davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi ve böylece iddiaların esası hakkında bir inceleme yapılmaması nedeniyle somut olayda başvurucuya, kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler yönünden etkili başvuru imkânının sağlandığının söylenebilmesi mümkün değildir.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

46. Etkili başvuru hakkının ihlaline karar verilmesiyle birlikte sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin iddiaların İdare Mahkemesi tarafından araştırılabilmesi imkânı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ikincillik ilkesi gereği, kötü muamele yasağı ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddialar bakımından bu aşamada ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

47. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakta yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

48. Başvurucu ihlalin tespit edilmesini istemiş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

49. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

50. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mülkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

51. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanunun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülünen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

52. Somut olayda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

53. Bu durumda etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 1. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

54. İhlal tespitinin yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından ayrıca tazminata hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

55. 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin
KABULÖNE,

B. Anayasa'nın kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 1. İdare Mahkemesine (E.2015/330, K.2015/1212) GÖNDERİLMESİNE,

E. Yeniden yapılacak yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu s renin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin İçiŐleri Bakanlığı G   İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/12/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

 ye
Engin YILDIRIM

 ye
Celal Mümtaz AKINCI

 ye
Rıdvan GÜLEÇ

 ye
Yıldız SEFERİNOĞLU